

над грамматической стороной различных видов речевой деятельности в зависимости от организации грамматического материала.

Ключевые слова: грамматика, коммуникативный подход, ролевая игра, иноязычное общение, мотивация учебной деятельности.

Shabliy O. S. The Use of the Communicative Grammar in the Process of Teaching Cadets the Foreign Language

This article is dedicated to usage of the communicative grammar in the process of teaching cadets the foreign language. The work over grammar aspect of various types of speech depending on organization of grammar material while teaching a foreign language can be distinctly seen.

Key words: grammar, communicative approach, role-playing game, foreign language communication, motivation to study.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2012 р.

Прийнято до друку 28.09.2012 р.

УДК 81.243

Н. С. Шалова

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ**

Постановка проблеми. Необхідність використання сучасних комп'ютерних технологій у підготовці майбутніх перекладачів у ВНЗ, що є принципово новим засобом навчання і могутнім інструментом пізнання, вимагає розвитку нових методів і організаційних форм навчання. Нові сучасні технології – насамперед, інформаційно-комунікаційні, не лише впливають на характер трансформації світової цивілізації, а й викликають масову потребу в самостійному навчанні і постійному підвищенні кваліфікації, в першу чергу, майбутнього перекладача.

Процеси європейської інтеграції, які охоплюють практично всі сфери нашого суспільства, мають відповідні прояви і в системі освіти. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, що вимагає модернізації освітньої діяльності в контексті реформ Болонського процесу. У зв'язку з цим постає питання використання в навчальному процесі нових інформаційних технологій, оскільки вони дозволяють оптимізувати керування навчанням на заняттях, підвищити, ефективність та об'єктивність навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що питаннями, пов'язаними із інноваційними технологіями в перекладі, займаються такі дослідники, як Н. Басова, С. Ветров, М. Кларін, І. Підласий, Ж. Поплавська, Д. Стетченко, В. Тинний, В. Шукшунов. Застосування в педагогіці нових інформаційних технологій розглядають у своїх дослідженнях також В. Безпалько, А. Нісімчук, О. Шиян та інші.

Постановка завдання. Незважаючи на посилений інтерес науковців до зазначеної проблеми, в наукових дослідженнях недостатньо уваги приділено використанню нових інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів. Тому **метою** даної статті є аналіз можливостей застосування мультимедійних технологій в процесі формування перекладацької компетенції та підвищення ефективності та якості перекладацького продукту сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальністю даного дослідження є той факт, що ІКТ відкривають широкі перспективи удосконалювання організації процесу навчання, більше того, деякі організаційні форми навчального процесу не можуть бути реалізовані без застосування комп'ютера. Тільки як локальні комп'ютерні мережі й телекомунікаційні засоби вони дають можливість організувати в режимі реального часу колективну, творчу роботу над спільним проектом у різних навчальних закладах. При цьому процес колективної творчості дозволяє не тільки підвищити рівень мотивації у вивченні іноземної мови, але й розробити відповідні завдання.

Виділимо низку можливостей використання ІТ у процесі професійної підготовки майбутнього перекладача:

- негайний зворотний зв'язок між користувачами ІКТ;
- архівне зберігання досить великих обсягів інформації з можливостями їх передачі;
- автоматичний переклад за допомогою комп'ютерних перекладачів;
- автоматичний переклад за допомогою комп'ютерних словників;
- автоматичне реферування та анотування матеріалів;
- автоматизовані системи перекладу.

Реалізація вище зазначених можливостей ІКТ дозволяє виділити такі види діяльності, до яких можна залучити майбутніх фахівців в галузі перекладу:

- збір, зберігання, обробка інформації про досліджувані об'єкти, передача інформації, подання її в різних формах;
- взаємодія користувача з програмною системою, що припускає обмін текстовими запитами і відповідями;
- автоматизований контроль результатів знань, тестування.

В свою чергу можна визначити цілий ряд переваг використання персональних комп'ютерів для самостійного опрацювання навчального матеріалу в порівнянні з аудиторними заняттями:

- необмежений час роботи студента;
- вільний режим роботи (вибір часу роботи, визначення пауз у роботі й темпу засвоєння матеріалу);
- виключення впливу суб'єктивних факторів у роботі (відсутність упередженості до кого-небудь із студентів, оцінювання відповіді на основі чітких критеріїв без порівняння з результатами роботи інших студентів, нерозголошення недоліків роботи) [3, с.35-37].

Ми вважаємо, що сучасні інформаційні технології дозволяють забезпечити:

- проведення аудиторних занять і самостійної роботи з розвитку іншомовних вмінь і навичок;
- поповнення активного словникового запасу;
- навички двостороннього перекладу;
- перевірку орфографії;
- перевірку іншомовних мовленнєвих знань, навичок та вмінь шляхом тестування;
- аналітичну обробку повідомлень [2, с. 71-82].

Ми поділяємо думку А.А.Ахаян щодо можливості застосування інформаційних технологій у процесі навчання різних видів перекладацької діяльності, які включають наступні напрями:

- використання інтернет-ресурсів для пошуку нових методичних матеріалів для проведення занять за такими аспектами, як переклад спеціалізованих текстів різних галузей науки і техніки. Можливості інтернету дозволяють використовувати нові автентичні тексти з різних спеціальних і наукових журналів, матеріалів конференцій, сайтів для перекладу;
- вивчення галузевої термінології. Особливого значення використання інтернет-технологій набуло в процесі вивчення перекладачами курсу термінології - програмної дисципліни навчального плану. Якщо раніше вивчення термінології пов'язувалося насамперед з аналізом різних галузевих термінологічних словників, глосаріїв з тих чи інших наукових чи технічних дисциплін, то з появою інформаційних технологій вивчення термінології стало базуватись на програмному забезпеченні. Перекладач отримав можливість працювати з термінами за допомогою електронних термінологічних словників, звертатися до різних електронних баз даних;
- складання студентами власного термінологічного словника за допомогою комп'ютера. Як відомо, сьогодні змінився і процес укладання та використання термінологічних словників і глосаріїв. Якщо раніше складання термінологічного словника відбувалось

шляхом ручної обробки слів за допомогою паперової картки (і складання картотеки), то зараз перекладач обробляє і складає свій термінологічний словник за допомогою комп'ютера, може обмінюватися ним з колегами, розширювати, уточнювати і модернізувати його;

- використання різних комп'ютерних програм перевірки правопису як рідною, так і іноземною мовами з метою значного полегшення технічного виконання перекладів;
- використання машинного перекладу. Нові інформаційні технології істотно змінили і сам процес перекладу, зробивши цілком реальним так званий машинний або автоматизований переклад, необхідність і перспективи якого так довго обговорювалися в науковій перекладознавчій та технічній літературі [1].

Аналітичну обробку повідомлень забезпечує постановка задачі пошуку необхідної документальної та фактографічної інформації (за ключовими словами, атрибутами, подіями, рубриками тощо) в різноманітних базах даних. Набуття навичок синтезу документів забезпечується сумісним використанням інформаційно-пошукових, експертних систем, а також текстових редакторів і процесорів, електронних таблиць та інших засобів Microsoft Office. Системи автоматизованого тестування дозволяють реалізувати тести як із вибірконими відповідями, так і з відповідями, що вільно конструюються [4, с. 56-63].

Як слушно зауважує Л.П. Яненко, розвиток науки і освітніх інформаційних технологій змінили значення дієслова «знати». Сьогодні значення цього слова пов'язують з можливістю доступу до інформації (бази знань) та умінням їх використовувати. У цьому контексті зазнає переосмислення й роль викладача, професійна підготовка якого повинна охоплювати не лише вміння передавати знання, а й здатність забезпечити студентів інформаційними ресурсами, допомогти виробити свою стратегію навчання, створити ефективну когнітивну технологію. Питання щодо вдосконалення лінгвістичної підготовки перекладачів за допомогою новітніх інформаційних технологій, зокрема комп'ютерних програм та Інтернет-ресурсів, вважається актуальним [5, с. 259-261].

Нові мультимедійні засоби, які на разі існують на ринку комп'ютерних програм та технологій, мають цілий ряд переваг над традиційними засобами навчання. Основними з них можна вважати: варіативність застосування на різних етапах навчання; економне використання навчального часу; індивідуалізацію навчання; визначення глибини і послідовності засвоєння, темпу роботи; скорочення одноманітної роботи; створення комфортного середовища навчання; активізацію навчальної діяльності студента; інтенсифікацію навчання та підвищення рівня мотивації; формування самооцінки студентів та створення умов для самостійної роботи.

Одним з цих завдань є вплив на перекладацьку компетенцію машинного перекладу, який базується на використанні баз даних та системи управління контентом. Машинний переклад має значний вплив на спосіб роботи перекладачів, особливо в вузькоспеціалізованій галузі. Вони вже не можуть розглядатися лише як «інструменти», які допомагають перекладачеві, вони фактично змінюють характер самого перекладу, змушуючи фахівців працювати не з безперервним текстом, а з окремими попередньо перекладеними уривками тексту та базами даних, тим самим збільшуючи важливість процесів перегляду.

Так, Б.Моссоп, безсумнівно, має рацію, коли стверджує, що якщо ви не можете перекласти текст за допомогою олівця і паперу, то ви не зможете зробити це навіть користуючись найновішою інформаційною технологією, але зміст дієслова «переклад» не може бути однаковим по обидві сторони цього рівняння [6, с. 20].

Використання електронних засобів комунікації для застосування на занятті та навчальних матеріалів всіх видів в даний час є характерним для багатьох програм, але необхідно дослідити як такі технології можна поєднати з професійною підготовкою перекладачів.

Аналізуючи програми машинного перекладу, потрібно відразу уточнити, що вимоги до них не повинні бути такими ж як до перекладу, який виконує людина. Переклад, зроблений комп'ютером, поки що далеко не ідеальний, але текст, отриманий в результаті роботи електронного перекладача, дозволяє в більшості випадків зрозуміти суть документа, який перекладався. Далі цей документ можна коригувати відповідно до предметної галузі, до якої належить інформація, що перекладається.

Автоматизований переклад - САТ (Computer-Assisted Translation) слід відрізнити від машинного перекладу. Хотілось би коротко зупинитись на описі програми автоматизованого перекладу Wordfast, яка використовується нами на практичних заняттях з практики науково-технічного перекладу і вказати на суттєві переваги її застосування для формування професійної перекладацької компетенції.

Автоматизований переклад спирається на два основні методи: сегментування і накопичувач перекладів. За допомогою сегментування програма автоматизованого перекладу Wordfast забезпечує більш зручні умови роботи; виключає пропуск тексту, що часто має місце при перекладі на папері; виключає необхідність повторного створення формату і стилю; зберігає вихідний текст і текст перекладу в одному і тому ж документі, роблячи редагування набагато легшим.

Накопичувач перекладів виключає необхідність повторно перекладати що-небудь вже перекладене раніше; дозволяє мати загальний доступ до вже виконаного перекладу; дозволяє перекладачам поповнювати цінну базу даних перекладів.

Крім того, автоматизований переклад має додаткові можливості: управління термінологією, контроль якості, швидкий доступ до

довідкових даних (таких як словники), сканування документа та інше. Після того, як документ перекладений та відредагований, його можна очистити від тексту оригіналу та маркерів сегментів.

Після завершення перекладу інструмент очищення також виконує підрахунок кількості сегментів, слів і знаків, повторень та аналогій для перекладеного тексту. Важливими є також опції перевірки орфографії та граматики. Wordfast пропонує різні способи, що допомагають перекладачеві відповідати вимогам до термінології:

- інтегровані глосарії з активним розпізнаванням термінології;
- швидкий доступ до зовнішніх словників або баз даних, локально або через Інтернет ;
- контекстний пошук в одному або декількох накопичувачах перекладів;
- пошук довідкового матеріалу у кількох необроблених документах;
- функція контролю якості для відстеження правильного використання термінології безпосередньо під час перекладу.

Таким чином, використовуючи дану програму на заняттях з практики перекладу, ми створюємо умови для майбутніх фахівців галузі перекладу, наближені до роботи в сучасному інформатизованому суспільстві, а також допомагаємо реалізувати студентам теоретичні знання та продемонструвати їм можливості ІКТ для автоматизації процесів перекладу, класифікацію відповідних програмних засобів, особливості та межі їх використання, здобути та вдосконалити навички роботи з документами в різних електронних форматах, пошуку необхідних інформаційних та інструментальних ресурсів в мережі Інтернет, роботи з програмними засобами для вирішення фахових задач, пов'язаних з перекладом науково-технічної літератури. Майбутні перекладачі здобувають навички перекладу науково-технічного тексту в середовищі WordFast, освоюють інструментальні засоби для автоматизації праці перекладача, електронні словники, системи МТ (Machine Translation).на основі ТМ (Translation Memory).

Висновки. Отже, використання сучасних інформаційних технологій у формуванні перекладацької компетенції дає змогу розв'язувати такі завдання навчального процесу, як активізація навчальної діяльності студента, реалізація індивідуального навчання, економія навчального часу, контрольованість результатів, використання кращого світового педагогічного досвіду, створення умов для практичного використання іншомовних знань, вмінь та навичок. Застосування мультимедійних програм та ресурсів Інтернету значно розширює та урізноманітнює програму вивчення фахових дисциплін зі спеціальності «Переклад», надає доступ до різноманітних автентичних матеріалів, поглиблює мотивацію студентів до навчання, сприяючи у такий спосіб індивідуалізації навчання та ефективному формуванню перекладацької компетенції. У той же час неосяжний потенціал комп'ютерних технологій та Інтернету потребує професійного

опрацювання шляхом розробки нових методичних концепцій з метою створення належних психолого-педагогічних умов для професійної підготовки майбутніх перекладачів.

Список використаної літератури

1. Ахаян А.А. Дидактические возможности компьютерной коммуникации на основе Internet-технологий как инструмента дистанционной научно-образовательной деятельности // Электронное издание «Письма в Emissia.offline: электронный научно-педагогический журнал.– СПб.: СПбАИО, 2000. – Режим доступа: <http://www.emissia.spb.su/help.htm>. **2. Грязнухіна Т.О.** Паралельні корпуси текстів і машинний переклад / Т.О. Грязнухіна // Мовознавство. - 2006. - № 1. - С. 71-82. **3. Жалдак М.И.** Система подготовки учителя к использованию информационных технологий в учебном процессе. – М., 2006. – С. 35-37. **4. Пилипенко О.И.** Персональное бюро переводов: Сравнительный тест языковых интерпретаторов / О.Пилипенко // СНИР. - 2007. - № 8. - С. 56-63. **5. Яненко Л.П.** Комп'ютерні технології формування іншомовної комунікативної компетенції // Міжнародний форум «Мовна освіта: шлях до євроінтеграції»: Тези доповідей. – К.: Ленвіт. -2005. - С. 259-261. **6. Mossop Brian.** What should be taught at translation schools? - Innovation and E-learning in Translator Training. - Tarragona: Intercultural Studies Group .-2003. P. 20.

Шалова Н. С. Використання інформаційно-комунікативних технологій для формування професійної компетенції майбутніх перекладачів.

В статті розглядаються можливості застосування мультимедійних технологій в процесі формування перекладацької компетенції та підвищення мотивації студентів до навчання. Обґрунтовується необхідність розробки нових методичних концепцій з метою створення належних психолого-педагогічних умов для професійної підготовки майбутніх перекладачів, використовуючи неосяжний потенціал комп'ютерних технологій та Інтернету.

Ключові слова: ІКТ (інформаційно-комунікативні технології, Інтернет, мультимедійні засоби, МП (машинний переклад), ІТ (інформаційні технології).

Шалова Н. С. Использование информационно-коммуникативных технологий для формирования профессиональной компетенции будущих переводчиков.

В статье рассматриваются возможности применения мультимедийных технологий в процессе формирования переводческой компетенции и повышения мотивации студентов к обучению. Обосновывается необходимость разработки новых методических концепций с целью создания соответствующих психолого-педагогических

условий для професійної підготовки майбутніх перекладачів, використовуючи громадський потенціал комп'ютерних технологій та Інтернету.

Ключевые слова: ИКТ (інформаційно-комунікативні технології), Інтернет, мультимедійні засоби, МП (машинний переклад), ИТ (інформаційні технології).

Shalova N. S. Using of Information and Communication Technology for Professional Competency Formation of Future Translators

This article deals with consideration of multimedia technologies application in the process of translator competency formation and raising of students motivation to study. Necessity of new methodical concepts elaboration is proved to create appropriate psychological and pedagogical conditions for professional training of future translators using enormous potential of computer technologies and the Internet.

Key words: ICT (information and communication technologies), Internet, multimedia, MT (machine translation), IT (information technologies).

Стаття надійшла до редакції 12.09.2012 р.

Прийнято до друку 28.09.2012 р.